

Лариса Козловська

**«В ПЕРЕДВІЧНІ ДНІ, В БЕЗКІНЕЧНІ ДНІ...»
(про поетичне слово Любові Голоти)**

Слово відкриває світ, викликає різні почуття: захоплення, зачарування, здивування, гнів, обурення, сум. Воно спонукає серце швидше битися, будить фантазію, творчу думку. А художнє Слово – дар, який має особливу силу, відлунює голосом наших предків. Пізнати таємниці слова, його красу й силу допомагає художня література.

У кожній національній культурі живе феномен «жіночої поезії» як показовий фрагмент національної картини світу. В ідіостилі Любові Голоти спостерігаємо епітетні словосполучення з позитивною або негативною емоційно-оцінною чи нейтральною семантикою. Вибір таких виразових одиниць допомагає зрозуміти специфіку авторської інтерпретації світобудови, відчути поєднання традиційного й новаторського.

Розглядаючи мовне поле кольору в індивідуальному стилі будь-якого сучасного творця, варто брати до уваги не лише особливості змістового наповнення поетичних образів, а й граматичне оформлення, словотвірний аспект. У поетичній збірці Любові Голоти «Опромінена часом» (2001) можна виокремити домінуючі назви кольорів, які в цілому відображають базові уявлення українців (*зелений, білий, чорний, сірий*): *Я вже не знаю – білий кінч чи чорний./ Не пам'ятаю – бачив хто чи ні./ А тільки шлях. І зірка вечорова./ І їду я на батьковім коні* (С. 5)

Для поезії Любові Голоти характерна доволі традиційна семантика найменування кольорів. Обігруючи лейтмотивні образи, концептуальні слова, що врешті-решт отримують символічні значення, авторка створює власну міфологію. Навколо лексем *сорочка, полотно, світ, погляд, жито* в мікротекстах віршів поетеса вибудовує асоціативні ряди означень, які допомагають поглибити семантику традиційного. Діапазон таких словосполук достатньо широкий, оскільки може містити конотативні (експресивні, емоційні, символічні) компоненти. У таких випадках виникають метафоричні сполуки, які називають ще сполуками образної семантики й серед яких особливої уваги заслуговують оказіоналізми. Будь-яке поняття набуває образних характеристик, якщо його визначають метафоричні або метонімічні означення. Наприклад, на традиційних семантичних зв'язках побудована поезія «Зелена неділя»: *Перед лицем Зеленої неділі/ молилась доли я своїй, коханий,/ свою зелену долю заклинала/ серед степів, на дні зеленім балки* (С. 88); *Сузір'я птиць – високі птахограї –/ Вивершують в блакиті білий світ./ Своїх птахів моя душа чекає/ І творить диво – ярий горлицвіт* (С. 54).

Найбільш кількісно наповненими можна вважати мікрополя білого та зеленого кольорів, які поєднують назви загальнономовні та індивідуально-авторські. Любов Голота постійно

підштовхує читача до осмислення вічних образів і вічних тем, перетворюючи на епітет традиційне означення, й створений поетичний текст тільки підтверджує таку його епітетну роль: *коли там – лебеді, –/ пливуть собі у парі, / зелене озеро поволі їх гойдає, / і білі шиї – горді, непоклонні –/ таки злегка покивають мені!* (С. 11).

Основним завданням епітета в поетичній мові є індивідуалізація певної ознаки, акцент на незвичайності, неординарності зображуваного. Наприклад, поезії «Заблукала в снігах» передує епіграф із Гр. Тютюнника, що відразу налаштовує читача на визначену змістову тональність. Автор розмірковує про власне буття, яке трансформується в частинку ширшого буттєвого простору, де «білі дива снігу» читаються як письмена, що пророчать добро й зло. Поетеса будує мистецький текст на асоціаціях, використовуючи зорові образи (*здивилась на білі дива, проміння сіда на раменах*) й прикметникові сполуки для створення наповненого світлим сумом настрою: *Не кидай мене, мати. / Не кляни мене, серце, й в півслова. / Ой товаришу мій, білу тишу не руш: / Я весела й жива* (С. 66).

Ключовий образ збірки – *світ*. Наприклад, у вірші «Хай буде неділя на білому світі» авторка ніби продовжує роздумувати над проблемами, що поставлені в попередній поезії. Проте час життєвого циклу вже змінився, вже прийшла осінь, яка теж пише власні письмена, але ці письмена іншого кольору. Кожний текст є ніби своєрідним світильником, що освітлює навколо себе простір, допомагаючи зрозуміти те, що поза межами написаного. Любов Голота намагається заглибитися в таїну світобуття й за допомогою виразових мовних засобів поміркувати про неї разом із читачем. Вірш «У цьому світі...» побудовано на метафоричному образі світу, в якому важливою є кожна миттєвість. Такий світ буде існувати навіть тоді, коли всі слова мовчатимуть: *Я пам'ятаю все, я все забуду... / А в світі – і не зникне, й не прибуде. / А буде світ, цей дивний білий світ* (С. 58).

Образна контекстуальна реалізація важливої для автора думки втілена в кольоративних найменуваннях мікрополя *білий*. Саме навколо цієї лексеми згруповані номінації *білявий, молочний, біленький, найбіліші, сніжний*. Традиційні складники значення кольору вживаються поряд із образно-символічними

складниками в індивідуальних мікротекстах. Наприклад, у пейзажних замальовках фіксуємо пряме значення назв білого кольору: *білий квіт стару вкриває грушу, над калиною в березі білим квітом її весільним, виколюють білі човни* (коли йдеться про весну чи літо); *на білім замети – мов на білім коні, і сію мачинки на білу сорочку снігів* (коли йдеться про зиму). Виразним є нерозривний зв'язок із конкретно-чуттєвою сферою читацького сприймання поетичної мови текстів: *Так буде до тих пір,/ поки тебе/ розбудять чийсь очі,/ в колиску білу/ глянувши зненацька* (С. 7); *Житняки мої, білий хліб,/ і меди, і вино з бідую,/ моя радість і чорний схлип/ за літами пливуть, за водою* (С. 160).

В авторських текстах натрапляємо на індивідуальні поєднання білого кольору з абстрактними лексемами, що ускладнює поетичну семантику епітета. У цьому разі найважливішим стає емоційний компонент, наприклад: *обітнеш його при білому страхові, білу тишу не руш*. Розмірковуючи над долею України в поезії «Коридором дзеркал бреду», Л. Голота використовує оригінальну метафору для передавання власного розуміння причин того, що відбувається: *О Голгофо моя, о білісінькі душі скитальців у Чорнобилях наших! В богоданому нашім краю України я тількі пізнаю!* (С. 165). Обігруючи несумісність значення ключового слова *тількі* із кольором-символом праведності й чистоти, поетеса виявляє стилістичні можливості слова. Те саме відбувається, коли в поезії осмислюється життєвий шлях людини. «Молочні очі» героїні символізують початок життя, що найтісніше пов'язаний з материнським молоком; «біленькі батькові пороги», до яких дедалі важче повертатися; потім дорослішання в світі, що «*ловний білих днів*», але при цьому повний і полиноюю гіркотою, коли «*біла сліпуча стіна*» не пускає в незмірний простір; і, нарешті, навіть останній шлях стає *білим*.

Для ідіостилію Л. Голоти показова позитивна оцінність кольірних сполук. Особливо це відчуваємо, коли йдеться про зелений колір, який асоціюється з життєвою силою не якоїсь абстрактної природи, а саме з українськими реаліями: *тількі вітер зелений з трави, цей зелений вогонь не гаси, весняні зелені герби*. А у вірші «Несу тобі передчуття снігів» авторка оригінально об'єднує обидва свої улюблені кольори, створюючи

символічний образ кохання, що не збулося: *І білим холодом зелена пахне м'ята./ Некликана, нелюблена, неклята –/ Несу тобі передчуття снігів* (С. 55).

Розширюючи авторську сполучуваність слів, Любов Голота активно послуговується традиційною семантикою сполук із лексемами, що позначають колір. При цьому дуже часто епітетні сполуки увиразнюють художню деталь тексту, перетворюючись на поетизми, підвищуючи експресивну наповненість віршів. «Живу я словом, що болить мені», – пише Любов Голота, і словесна майстерність зумовлює ускладнення значень мовних засобів, тим самим збагачуючи сучасний поетичний словник.